

Війна Росії проти України: торгівля агропродовольчою продукцією між Україною та ЄС

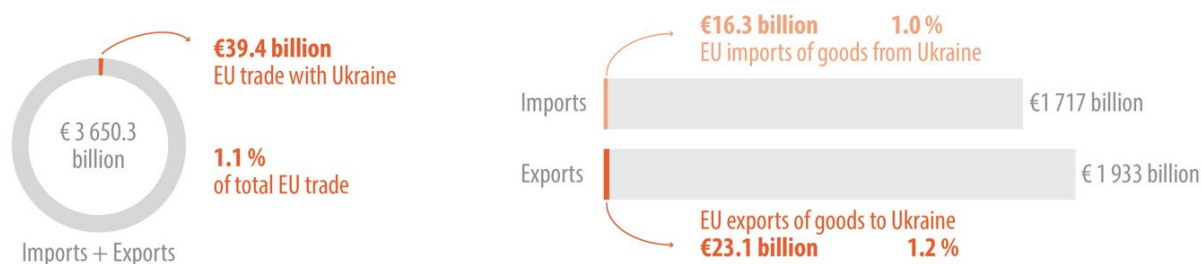
До російського вторгнення в 2022 році Україна експортувала понад 40% своїх товарів до ЄС, що зробило ЄС провідним торговим партнером країни. Основними товарами, що імпортував ЄС, були сировина, хімічна продукція та обладнання. Стосовно агропродовольчого сектору, то Україна доставила майже половину зернових та рослинних олій і чверть м'яса птиці, що імпортується в Європу. Хоча повний вплив російського вторгнення на торгівлю агропродовольчими товарами України ще належить оцінити, деякі можливі сценарії вже з'явилися.

Загальна інформація

В 2019 році на ЄС припадало понад 40% української торгівлі, що робить його основним торговельним [партнером України](#). З іншого боку, Україна представляла лише орієнтовно 1,1% від загального обсягу торгівлі ЄС, імпортуючи машини та транспортне обладнання, хімікати та промислові товари.

В основному Україна експортує до ЄС сировину, хімічну продукцію та обладнання. В період з 2016 по 2019 рік цей експорт зріс на 48,5%, склавши 24,2 млрд євро в 2019 році, при цьому загальний обсяг торгівлі того ж року склав 43,3 млрд євро.

Рис.1. Торгівля товарами ЄС зі світом та Україною, 2020.

Джерело: [Комекст Євростату](#) і розрахунки авторів.

Пояснювальні дані до рис.1: «€3 650.3 billion» – «3 650,3 млрд євро»; «Imports + Exports» – «імпорт та експорт»; «€39.4 billion» – «39,4 млрд євро»; «EU trade with Ukraine» – «торгівля ЄС з Україною»; «1.1% of total EU trade» – «1,1% від загальної торгівлі ЄС»; «Imports» – «імпорт»; «€16.3 billion» – «16,3 млрд євро»; «EU imports of goods from Ukraine» – «імпорт товарів ЄС з України»; «€1 717 billion» – «1 717 млрд євро»; «Exports» – «експорт»; «EU exports of goods to Ukraine» – «експорт товарів ЄС в Україну»; «€23.1 billion» – «23,1 млрд євро»; «€1 933 billion» – «1 933 млрд євро».

[Україна](#) є [членом](#) Світової організації торгівлі (СОТ) з 2008 року. У 2014 році ЄС і Україна підписали Угоду про асоціацію, яка включає поглиблену і всеосяжну зону вільної торгівлі ([ПВЗВТ](#)). В 2017 році після одного року тимчасового застосування Угода офіційно набула чинності. В 2020 році пандемія призвела до значного [зниження](#) обсягів експорту та імпорту між ЄС і Україною.

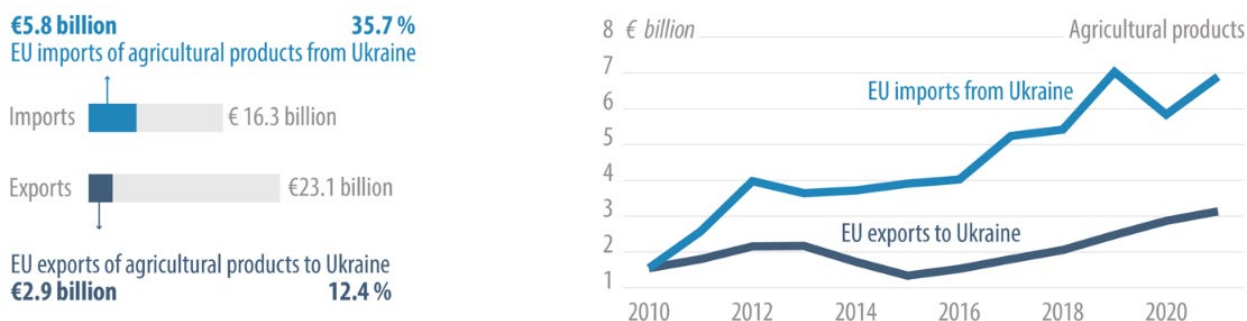
Сільськогосподарський сектор

У 2019 році частка [сільськогосподарського сектору](#) у валовому внутрішньому продукті України (ВВП) складала майже 10%, що становить 18% робочих місць країни і 44% її експортної вартості.

Особливий склад ґрунту ([чорнозем](#)) та ландшафт в Україні є оптимальними для сільськогосподарського виробництва, зокрема для сільськогосподарських культур. Приблизно 80%

загальної площі сільського господарства в Україні використовується для вирощування зернових, олійних, овочевих та інших однорічних культур. Українські сільськогосподарські виробники отримують вигоду від звільнення від податку на додану вартість або зниження обсягів експортних товарів, що відіграло роль важелів для стимулювання виробництва торгівлі. У період між 2000 і 2019 роками виробництво зернових зросло з 23,8 млн тонн до 74,1 млн тонн, а виробництво олійних культур зросло з 3,7 млн тонн до 22,2 млн тонн.

Рис. 2. Торгівля ЄС з Україною: сільськогосподарська продукція, 2020.

Джерело: [Комекст Євростату](#) і розрахунки авторів.

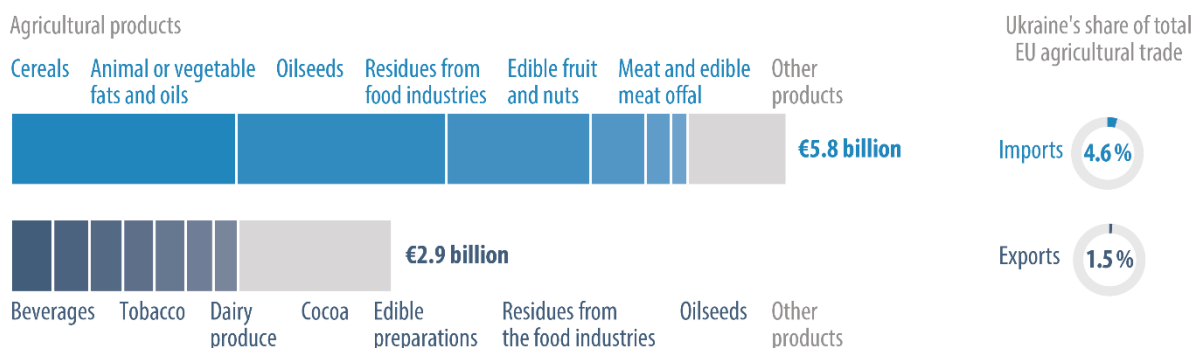
Пояснювальні дані до рис.2: «€5.8 billion» – «5,8 млрд євро»; «EU imports of agricultural products from Ukraine» – «імпорт сільськогосподарської продукції ЄС з України»; «Imports» – «імпорт»; «€16.3 billion» – «16,3 млрд євро»; «Exports» – «експорт»; «€23.1 billion» – «23,1 млрд євро»; «EU exports of agricultural products to Ukraine» – «експорт сільськогосподарської продукції ЄС в Україну»; «€2.9 billion» – «2,9 млрд євро»; «€ billion» – «млрд євро»; «Agricultural products» – «сільськогосподарська продукція»; «EU imports from Ukraine» – «імпорт ЄС з України»; «EU exports to Ukraine» – «експорт ЄС в Україну».

Показники щодо торгівлі агропродовольчою продукцією

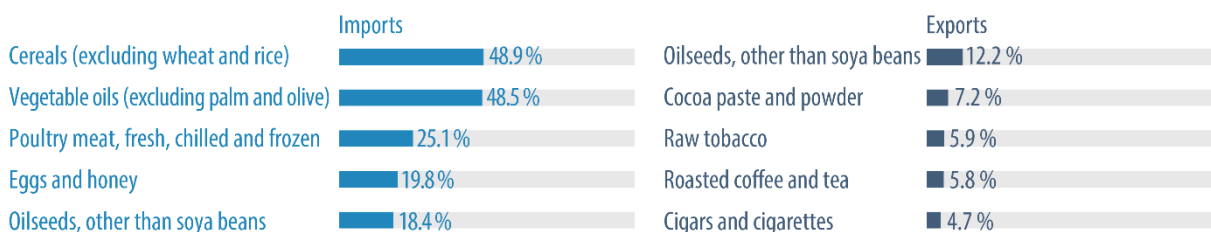
З 1,0 % товарів ЄС, що походять з України, 35,7 % становлять сільськогосподарську продукцію. Сільськогосподарська продукція, імпортована з України, становить 4,6 % від усього імпорту агропродовольчих товарів в ЄС. Що стосується експорту, то ЄС продає в Україну 1,2 % своїх товарів, 12,4 % з яких — сільськогосподарська продукція.

Основними продуктами, що імпортуються з України, є зернові, тваринні та рослинні жири та олії, олійні культури, залишки та відходи харчової промисловості, їстівні плоди та горіхи, а також м'ясні та їстівні м'ясні субпродукти. Основним експортом з ЄС в Україну є напої, тютюн, молочні продукти, какао, гомогенізовані готові продукти, залишки та відходи харчової промисловості, олійні культури.

Рис.3. Торгівля ЄС з Україною: торгівля сільськогосподарською продукцією, 2020.

Agricultural products: EU import dependency

Джерело: [Комекст Євростату](#) і розрахунки авторів.

Пояснювальні дані до рис.3: «Agricultural product» – «сільськогосподарська продукція»; «Cereal» – «зернові культури»; «Animal or vegetable fats and oils» – «тваринні або рослинні жири та олії»; «Oilseeds» – «олійні культури»; «Residues from food industries» – «залишки харчової промисловості»; «Edible fruit and nuts» – «їстівні плоди та горіхи»; «Meat and edible meat offal» – «м'ясо та їстівні м'ясні субпродукти»; «Other products» – «інші продукти»; «€5.8 billion» – «€5,8 млрд»; «Ukraine's share of total EU agricultural trade» – «частка України у загальній аграрній торгівлі ЄС»; «Imports» – «імпорт»; «Exports» – «експорт»; «Beverages» – «напої»; «Tobacco» – «тютюн»; «Dairy produce» – «молочна продукція»; «Cocoa» – «какао»; «Edible preparations» – «готові харчові продукти»; «Residues from the food industries» – «залишки харчової промисловості»; «Oilseeds» – «олійні культури»; «Other products» – «інші продукти»; «€2.9 billion» – «2,9 млрд євро»; «Agricultural product EU import dependency» – «сільськогосподарська продукція: імпортна залежність ЄС»; «Cereals (excluding wheat and rice)» – «зернові культури (крім пшениці і рису)»; «Vegetable oils (excluding palm and olive)» – «рослинні олії (крім пальмових і оливкових)»; «Poultry meat, fresh, chilled and frozen» – «м'ясо птиці, свіже, охолоджене і заморожене»; «Eggs and honey» – «яйця і мед»; «Oilseeds, other than soya beans» – «олійні культури, крім соєвих бобів»; «Imports» – «імпорт»; «Oilseeds, other than soya beans» – «олійні культури, крім соєвих бобів»; «Cocoa paste and powder» – «какао-паста і порошок»; «Raw tobacco» – «тютюнова сировина»; «Roasted coffee and tea» – «смажені кава та чай»; «Cigars and cigarettes» – «сигари і сигарети»; «Exports» – «експорт».

Щодо **імпорту ЄС**, то Україна постачає майже половину зернових і рослинних олій ЄС, а також більше чверті м'яса птиці. Щодо **експорту з ЄС**, то Україна закуповує олійні культури, какао-пасту і порошок, тютюнову сировину, смажені каву і чай, сигари і сигарети. На світовому рівні у агропродовольчому експорті України у 2020 році переважали насіння соняшнику, кукурудза, пшениця та меслин (суміш пшениці та жита).

Наразі оцінюється вплив війни Росії в Україні на агропродовольчий ринок, однак деякі [можливі сценарії](#) вже розглядалися, наприклад, щодо [зернових та добрив](#), [індексу продовольчих цін](#) (від Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН), [насіння олійних культур](#) та [глобальної продовольчої безпеки](#). За даними інформаційного агентства [Рейтер](#), 6 березня 2022 року Україна запровадила експортні ліцензії на основні сільськогосподарські товари як-от пшениця, кукурудза та соняшникова олія, а також м'ясо птиці та яйця.